

Sport & radicalisering

Nood aan een genuanceerd debat

Op 25 november 2015 kopte *Het Laatste Nieuws* 'Belgische Syrië-strijders boksten in dezelfde bokscub'. In het krantenartikel stond te lezen dat verschillende Belgische terreurverdachten in dezelfde bokscub aan de rand van Molenbeek kwamen boksen. De journalist voegde eraan toe dat een van de verdachten bij de aanslagen in Parijs daar ook ooit was geweest.

AUTEUR: REIN HAUDENHUYSE

De kop en het artikel leken te insinueren dat de bokscub een plaats is waar jongeren zich klaarstomen om naar Syrië te vertrekken. Tijdens een televisie-interview in het VRT-journaal bevestigde de hoofdtrainer van de bokscub dat de vernoemde personen gesport hadden in de bokscub, weliswaar kort. Enige tijd later stond in *de Volkskrant* een artikel met als vreemde en onsamenhangende kop 'Ongewapend vechten tegen radicalisering – Boksen in Molenbeek, broedplaats van terreur'. In dat artikel viel te lezen dat 'een van de verdachten van de aanslagen in Parijs trainde op een boksschool in Molenbeek. Die moest jongens juist in het gareel houden.'

Ten eerste lijkt het artikel te insinueren dat de meeste jongeren die daar komen boksen, 'in het gareel' moeten worden gehouden. En dit omdat ze potentiële criminelen of terroristen zouden zijn. Een veronderstelling die we zo naar de prullenmand mogen verwijzen. Ten tweede: is het wel de rol van een sportvereniging om jongeren 'in het gareel' te houden? Heeft een sportvereniging niet als functie jongeren een leuke en betekenisvolle vrijetijdsinvulling te geven?

Een vrijetijdsbesteding die eventueel, onder bepaalde voorwaarden, een hefboomfunctie kan hebben voor de maatschappelijke ontplooiing van zij die eraan deelnemen?

Zin- en betekenisgeving voor jongeren

Dit stuk gaat niet over de wat simplistische analyses met betrekking tot de veronderstellingen over jongeren die deelnemen in de vermelde bokscub. Evenmin over het van de pot gerukte gepercipieerde verband tussen boksen in een sportvereniging en de wapens opnemen voor een internationale criminele organisatie. Ik wil het wel hebben over wat de hoofdtrainer uit de Molenbeekse bokscub tijdens het televisie-interview vertelde: "Waarom kunnen ze niet méér inzetten op meer clubs en op meer uitwisselingen tussen jongeren? Ik heb in heel het debat nog niet één positief voorstel gehoord naar de jongeren. Wat moet ik zeggen als jeugdwerker tegen de jongeren? 'Ja, ga maar naar de cel radicalisering, ga u daar maar aanbieden.' Ik weet niet wat die mensen doen. Moeten we daar vertrouwen in hebben? Zijn die al bij ons geweest? Neen."

De hoofdtrainer van de bokscub voegde er ook nog aan toe dat boksen een sport is die jongeren bereikt die je met veel andere sporten niet bereikt. In het citaat verwijst de trainer naar het belang van te investeren in positieve en zinvolle vrijetijdsinitiatieven voor jongeren in Brussel, waaronder sport. Sport lijkt inderdaad een potentiële rijke vindplaats om met jongeren, vanuit hun vrijwillige interesse en engagement, aan de slag te gaan. Mits een sportvereniging of -initiatief daar natuurlijk een specifieke 'jongerengerichte' visie en sociaalpedagogische begeleiding tegenover plaatst. Uit onderzoek blijkt namelijk dat sport jongeren een vorm van zingeving en betekenisgeving kan bieden.

Bescheiden kijken naar de rol van sport is hier ook de opdracht: het zal hun problemen niet oplossen, het biedt wel een rustmoment. Maar dat gebeurt niet zomaar. Sportverenigingen durven hier weleens de bal compleet mis te slaan door het belang van de sport – zijnde resultaten boeken en winnen – boven het belang van de jongeren te plaatsen. Dit verklaart misschien de vele drempels die jongeren nog steeds ondervinden. Maar tevens ook de hoge drop-outcijfers bij jongeren die de weg hebben gevonden naar het sporten in verenigingsverband. Dit is zowel fruikend voor jongeren als ook voor de sport zelf. Want zo gaat veel talent gewoonweg verloren.

Nood aan transversaal vrijetijdsbeleid

Sport kan een kleine maar waardevolle en unieke rol spelen in het bereiken van

en het werken met jongeren die dreigen zich niet meer verbonden te voelen met hun samenleving. Ook voor die jongeren die vatbaarder en kwetsbaarder zijn voor internationale criminele groeperingen die haatdragende ideeën promoten en wandaden plegen, op basis van extreemrechts gedachtegoed of religieus geïnspireerde ideologieën. Maar dan moeten we als samenleving wel wat meer investeren in bijvoorbeeld niet enkel het onderwijssysteem (de schoolachterstand en -uitval in Brussel is gewoonweg dramatisch), maar ook in het vrijetijdsaanbod. Zeker als we aan sportverenigingen een rol willen toeschrijven die verder gaat dan louter sportieve doelstellingen (bijvoorbeeld persoonlijke ontwikkeling, sociale cohesie).

Daarvoor moet dan wel over de beleidsmuren heen worden samengewerkt. Dit gebeurt bij enkele bestaande initiatieven al lokaal. Een recente rondvraag van het Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid (ISB) bijvoorbeeld naar het organiseren van een buurtgericht sportaanbod toont een enorme diversiteit aan samenwerkingsverbanden in die steden en gemeenten die buurtsport aanbieden: van de sportdienst tot het straathoekwerk, het OCMW en het lokale jeugd welzijns-werk. Maar onze beleidsmakers lijken het 'over-de-beleidsmuurtjes-heen-werken' nog steeds niet volledig in de vingers te hebben. Sport blijft bijvoorbeeld een rareiteit in vele beleidsteksten buiten het strikte sportdomein (bijvoorbeeld onderwijs, welzijn, jeugd, armoede). Hierdoor kan het maatschappelijk potentieel van sport niet maximaal benut worden, komen waardevolle initiatieven onder druk te staan, of dreigen zulke initiatieven gewoonweg helemaal te verdwijnen. Zeker in (groot) stedelijke contexten, waar bijvoorbeeld het sociale werk, het buurt(sport)opbouw- en jeugd welzijns-werk meer en meer onder druk komen te staan. Maar waar ook de stedelijke bevolking met steeds meer en complexere problemen geconfronteerd wordt op het vlak van huisvesting, school en opvang, levenskwaliteit, inkomen en tewerkstelling enzovoort.

Projectoproep als antwoord?

Een van de antwoorden vanuit het beleid met betrekking tot het actuele thema van radicalisering was de projectoproep rond positieve identiteitsontwikkeling en de preventie van 'radicalisering'. Deze projectoproep komt vanuit het Agentschap Binnenlands Bestuur (Afdeling Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering) en het Departement

ment Cultuur, Jeugd, Sport en Media (Afdeling Jeugd). Enkele organisaties die met sport werken, kregen hiervoor subsidies. We moeten de vraag stellen of een dergelijke projectoproep effectief kan doorwegen op de lange termijn, en hoe men het 'succes' van de projectoproep zal evalueren.

De vraag naar langetermijnvisie en duurzaamheid is belangrijk. Zeker in het licht van de hierboven aangehaalde vaststelling dat er ook meer structurele besparingsronden werden doorgevoerd die zowel direct, maar ook vaak indirect, een impact hebben op lokale buurtgerichte initiatieven, bijvoorbeeld binnen het jeugdwelzijnswerk en buurt(sport)werk. Finaal gevolg is dat beleidsmatig de ruimte beknot wordt die noodzakelijk is voor het ontwikkelen van een alternatief, duurzaam en betekenisvol vrijetijdsaanbod voor die jongeren die moeilijker tot geen aansluiting vinden bij het bestaande 'reguliere' vrijetijdsaanbod. Kortdurende projectmiddelen zullen hier dan vermoedelijk ook weinig zoden aan de dijk brengen. En al zeker niet binnen een huidig besparings- of sociaal desinvesteringsklimaat, waar we dan ook zien dat de armoede stijgt bij kinderen en jongeren. In Brussel leeft bijvoorbeeld veertig procent van de jongeren tussen 15 en 24 onder de armoededrempel.

Bijkomend lijkt de projectoproep omtrent positieve identiteitsontwikkeling ervan uit te gaan dat vele jeugd-, sport- en cultuurinitiatieven dit niet doen en ze hiertoe nu vanuit de Vlaamse overheid de kans krijgen. Wat toch enigszins als een miskening en onderwaardering van het werk van vele vrijwilligers en professionals geïnterpreteerd kan worden. Laat het ondersteunen in de brede ontwikkeling nu net in het DNA liggen van de vele initiatieven die, tegen alle uitdagingen en besparingen in, wekelijks

tot dagelijks aan de slag gaan met jongeren in maatschappelijk kwetsbare en precare posities. Bijvoorbeeld in Molenbeek.

Wat is radicalisering?

De bijkomende vraag naar het evalueren van het succes van zulke beleidsinterventies wordt in de eerste plaats bemoeilijkt door conceptuele vaagheid. Want: wat is 'radicalisering'? De term houdt een impliciet waardeoordeel in over wat niet-moslims zien als een aanvaarde of 'normale' beleving van de islam. Een wat pretentieuze gedachte, aangezien niet-moslims anderen gaan vertellen wat dan de juiste islam is en hoe je die moet beleven. Hoe je met andere woorden een 'normale' moslim moet zijn.

Een tweede probleem is dat het woord 'radicalisering' een soort latente risicofactor wordt. Net zoals elke hangjongere een potentiële crimineel is in de ogen van de goegemeente, zo wordt ook elke jongere die er als een moslim uitziet, een potentieel geradicaliseerde moslim. Waarvoor we leerkrachten, sociaal werkers of sportcoaches best handvaten geven om signalen op te vangen wanneer het dreigt mis te gaan, wanneer jongeren van 'normale' moslims aan het 'transformeren' zijn naar

'abnormale' moslims. Als jongere met een moslimidentiteit of -affiniteit, ben je dan steeds een mogelijke 'geradicaliseerde' of 'Syriëstrijder'. Zeker als je gaat sporten in een bokscub in Molenbeek.

Het is me bovendien als onderzoeker een raadsel wat men juist bedoelt met deradicalisering (en alles wat eraan verbonden is), en ik heb nog niemand helder horen uitlegen hoe dit dan concreet in zijn werk gaat. In de evaluatieliteratuur noemt men zulke (beleids)interventies ook wel 'ill-defined interventions, with hard-to-follow outcomes'. Meer zelfs, heel het deradicaliseringsdiscours lijkt contraproductief te werken en

als een boemerang in ons gezicht terug te keren: jongeren met een moslimachtergrond voelen zich gestigmatiseerd en zelfs ook aangevallen in hun identiteit. Wat ironisch genoeg een goede voedingsbodem biedt voor het versterken van onderliggende processen die ervoor kunnen zorgen dat jongeren de binding met hun samenleving volledig dreigen te verliezen.

Het mag duidelijk zijn dat het radicaliseringsdebat zoals het nu gevoerd wordt, enkel lijkt te leiden tot discriminatie, stigmatisering en polarisering. We zouden er best aan doen om een paar zaken beter en genuanceerder te duiden. En bijvoorbeeld ook niet in één adem of zin steeds over radicalisering, moslims, terroristen en Syriëstrijders te praten. Want het zijn begrippen die niet zomaar allemaal met elkaar samenhangen. En misschien moeten we het concept 'radicalisering' zelf helemaal achterwege laten, want het draagt bitter weinig bij tot het vinden van verklaringen, laat staan oplossingen, voor complexe maatschappelijke problemen. Het enige wat het lijkt te doen, is aanzetten tot discrimineren en polariseren.

Structureel investeren

Bovenop dit alles is er inderdaad nood om nog meer dan ooit in te zetten op sportverenigingen en andere vormen van vrijetijdsbesteding om de maatschappelijke betekenis die zulke initiatieven kunnen spelen, maximaal te ontwikkelen. Laten we dus initiatieven zoals de bokscub in Molenbeek en vele andere koesteren en zoeken op welke wijze we in het Vlaamse en Brusselse landschap gelijkaardige initiatieven verder maximaal en structureel (niet projectmatig) kunnen ondersteunen en ze initiëren waar ze nog niet bestaan. Heel specifiek met betrekking tot boksen bevestigt ook onderzoek dat deze sport en andere bokssporten zoals thaiboksen een aantrekkingskracht uitoefenen op die jongeren die weinig tot geen aansluiting en verbinding vinden met het bestaande sport- en vrijetijdsaanbod. ■

**KORTDURENDE PROJECTMIDDELEN
ZULLEN VERMOEDELIJK WEINIG ZODEN AAN DE
DIJK BRENGEN. EN AL ZEKER NIET BINNEN EEN
HUIDIG BESPARINGS- OF SOCIAAL
DESINVESTERINGSKLIMAAT**